

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Copulata super tres libros De anima Aristotelis iuxta doctrinam Thomae Aquinatis

Lambertus <de Monte Domini>

[Köln], um 1486

De anima secundum opinionem antiquorum

[urn:nbn:de:bsz:31-327210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-327210)

habebant dicere q̄ moueret sursum ⁊ ergo tolleretur motus deorsum. Specialiter tñ tollit opinio Democriti q̄ dicit q̄ corp⁹ moueret ad motū aie. Sz addit Aresto. si sic dicit mgr̄ comediarū noie q̄dē Dedal⁹ q̄ fecit statuā ligneam minerue. ⁊ de sapie q̄ fuit posita sup̄ argentum viuu. mouebat ergo statua etiā fm̄ motū argentiuiui qd̄ suppositū fuit tali statue. Sic etiā dicit Democritus q̄ aia moueret ex athomis. et ex illis athomis etiā moueret corp⁹ si cur anima.

Eodem autem mo.

Hic Aresto. reprobatur opinio Platonis de eam rōnib⁹ q̄ dicit aiaz intellectiua esse magnitudinē circularē. Inter q̄s ponit vna ratio q̄ circulario ē mor⁹ et assilatur motui. Sz intellect⁹ assilatur quieti. q̄ nō p̄t aia intellectiua esse circulario. Et alia rō quā addit ē. qz beatusudo consistit in opatione intellectiua. sz beatusudo nō p̄t consistere in aliquo motu. qz beatusudo est facultas. id est facilis potestas. Et ⁊ de cima rōne dicit qz dicere aiam posse exire corpus et intrare aliud corpus. sicut nauta in nauis. est fabula pithagorica. et hoc puenit ex eo quia est debita pporcio inter aiam et corpus.

Inuestigabit autem

Hic mouet tres questioes p̄tra Empedocle q̄ dicebat qz aia esset armonia cōplexiois. Si eni sic tñc in vno corpore essent plures aie. qz ibi sūt plures cōplexiones. qz est alia pporcio cōmixtionū in oculo q̄ in pede. et qz sic aia fm̄ Empedoclem cōsistit in pporcione cōmixtionis elementoz. ideo etiā mouet aia qm̄ ē in corpore ⁊ opationes aie sunt mot⁹ qdā. Rūdet Aresto. ad positionē ip̄i Empedoclis. qz aia inq̄tū aia nō mouet sed fm̄ qz totū corp⁹ mouet. et ideo motus accidit principaliter ex pte corp⁹. qz q̄ dicit aia mā irasci dicit eā terere aut edificare. nec etiam aia p̄prie intelligit. sed homo intelligit p̄ aiam Quā autoritate solebant aliqui male allegare dicētes. qui dicit aiam intelligere dicit eā terere aut edificare qd̄ nō est p̄prie ver⁹. quia nō oī qz intelligere fiat p̄ organū corporeale sicut irasci. Deinde qz iste passiones sunt passiones corp⁹ pbat rōnibus antiquoz. qz multi antiquoz dixerūt qz oīs aia esset incorruptibilis. ergo nulla passio posset prouenire rōne ip̄ius aie quod q̄uis sit ver⁹ de aia rōnali nō tñ ver⁹ est de alijs aiabus. ⁊ ideo loquēdo de hoīe hñte aiam rōnalem oīs passiones et effectus pueniūt ex parte organoz et nō ex pte aie. et ideo si sciret accipiat oculū iuuenis videbit vtiqz vt iuuenis.

Ex quo p̄t qz act⁹ vidēdi nō puenit ex pte aie sed ex pte organi visus in sene. Ex quo Aresto. elicit qz intellect⁹ ideo impeditur p accidens ī statū hui⁹ vite p corp⁹. qz scz necesse hz opari per organa corpalia et p̄cipue p sensus interiores. Ex quo elicit ista autoritas qz intellect⁹ corrupitur quodā interiori corrupto. qz actus intellect⁹ corrupitur qm̄ sensus interiores corrupunt. ⁊ ideo debiles in capite nō p̄t bñ intelligere. Addit Aresto. qz simplr̄ intellect⁹ ē aliqd̄ diuinius corpore. ⁊ separabilis a corpore.

Tribus autem modis

Hic disputat contra eos qui dicebāt aiam esse ex oib⁹ vt oia cognosceret. que fuit opinio principaliter Empedoclis. Et cōtra illā inducit decem rōnes. Quaz sexta stat in hoc. qz si aia ideo cognosceret oia. qz cōposita ē ex oib⁹ reb⁹ tñc sequeretur qz dē esset insipientissimū aialū. qz dē est omnino simplex. sed cognosces cognoscat aliqd̄ fm̄ qz est cōpositū ex aliquo. Uocabant enī dē esse celū. et qz nō est cōpositus ex lite sic nō cognosceret litē. Decima rō stat ī hoc Ad hoc qz aia cognoscat oia. non oportet qz sit cōposita ex oib⁹. qz aliqua cognoscat per alia Nā priuatio cognoscat p̄ habitū. Et rectū ē ca non. i. regula sui ⁊ obliq. cognoscat enī malū p bonum.

Quoniam autem.

In fine text⁹ mouet Aresto. duas dubitationes Quaz p̄ia ē. Utz opationes aie cōueniāt cui liber p̄t aie vel q̄libet opatio habeat determinatā pte aie. Scda ē vtz viuere cōueniat alicui p̄tū vel toti. Et ponit circa hoc opinionē antiquoz q̄ dicebāt aiam diuisibile esse ī ptes quātitatiuas. et qz essent diuerse aie in vno corpore. Cōtra qd̄ Aresto. instat trib⁹ rōnib⁹. Quaz p̄ia stat in hoc. Si plures sint aie sil̄ in eodem corpore tñc non videt vñ posset sumi cā q̄re tam multe aie manerēt in vno corpore nō enī possunt ille aie se mutuo cōtinere ex quo sunt diuersaz naturaz. nec etiā p̄t trineri a corpore. qz aia p̄tinet corp⁹ et nō corp⁹ animā. Qd̄ pbat a signo qz egredere aia a corpore corp⁹ marcescat ⁊ corrūpit. et sic corpus recidit in nihilū. sicut partes corp⁹ manent sil̄ virtute aie. Ad istas q̄stiones p̄t sic rōden. Ad p̄mā dōm ē qz opationes aie nō cōueniūt cuiuslibet p̄t. sic qz q̄libet ps hz omnē opationē aie. Un̄ sunt duplices opationes Quedā sunt vni⁹ speciei circa vñū q̄iectū exstentes. sicut sunt due opationes videndi. et tales sunt ab vna potentia. Alie sunt diuersaz speciez vt sunt videre et audire q̄se sunt a di-

uersis potentijs. Ad sedam dicendū q̄ viuere capit dupliciter. Uno modo p̄ viuere essentia liter. et sic viuere ē ab aia non at ab aliq̄ pte aie. Alio capite viuere pro actu potentie aie et tūc generalit̄ est ab oibus potentijs. quia non solū videre est viuere. sed etiam audire appetere et intelligere. et sic de alijs. Itē cōsiderandū est q̄ ex textu in quo Aresto. tractat de errorib⁹ p̄nt specialit̄ notari nouē autoritates. Quar̄ pria est. Animal differt a non animā motu et sensu. Secūda. Dector iacet aliud sapiens. Tercia intelligere assilatur quieti. Quarta q̄ dicit aiaz irasci dicit eā terere et edificare. Quinta si senex accipiat oculū vt iuuenis videbit vtiq̄ vt iuuenis. Sexta intellect⁹ corrupit quodā interiozi corrupto. Septia. si aia esset cōposita ex oib⁹ reb⁹ vt oia cognosceret tūc de esset insipientissimū aialū. Octaua. rectū est canon sui et obliqui. Nona. aia cōtinet corp⁹ et nō econtra. Quar̄ prima sic introducitur. Nā cōuenienter antiq̄ inquirūt aiam ex motu et ex sensu. q̄ aia dicit ab inaiatis motu et sensu. sed manifestū est q̄ aia dicit ab inaiatis motu et sensu. ideo cōuenienter ex motu et sensu inq̄rit aia. Secūda autoritas introducitur sic. q̄ Aresto. ponit dicit in opinionē Anaxagore et Democriti. Quia Democrit⁹ dixit simpliciter sensum esse intellectum et ideo ip̄e recōmendat Homerū q̄ posuit istā autoritatē Dector iacet aliud sapiens. et ē in intellectu autoritatis. Dector. i. ille vir iacet sapiens. i. intelligēs aliud. i. sape in Dectore mutatur s̄m diuersa tpa. Ex q̄ autoritate sumit q̄ intellect⁹ dependet ex tpe. quicquid aut̄ dependet ex tpe hoc ē corpale. hoc at̄ qd̄ ē corpale ē sensus ergo intellect⁹ ē sensus. S̄ Anaxagoras dicit fingit inter sensum et intellectū. posuit enim ip̄e intellectū sepatū segregantē oia ex cahos cōfuso. vt̄ tercio hui⁹. Tercia autoritas sic introducitur. Ex quo Plato dicit aiam intellecti uā esse in magnitudine circulari. Dicit Aresto. q̄ hoc nō cōgruit aie intellectiue. q̄ intelligentia assilatur quieti. et ideo nō p̄t aia intellectiua esse mot⁹ circularis. Quarta autoritas sic introducitur. q̄ aliq̄ dicebāt q̄ aia moueret. Tult ergo Aresto. dicere. q̄ mot⁹ q̄ cōuenit aie nō cōuenit sibi ex pte sui. sed ex pte corporis. Irasci enī ē mot⁹. sed aia nō irascit. Quia sicut non possum⁹ dicere q̄ aia edificet vel faciat aliquē actū exteriorē sicut ē op⁹ terendi. ita nō possum⁹ dicere aiam irasci. sed hō irascit. Un̄ patet q̄ aliq̄ male allegabāt istā autoritatē dicentes q̄ dicit aiaz intelligere dicit eā terere vel edificare. Addit tamē Aresto. q̄ p̄prie non dicit aiaz

intelligere q̄ms hoc posset dici. sed potius dicendum est q̄ homo intelligat p̄ aiam siue per intellectum. Quinta autoritas sic introducitur q̄ vult Aresto. in textu q̄ defectus qui accidit in vita animalis. sicut videndi audiendi et operandi nō pueniūt ex pte anime sed ex indispositione organoz corporaliū. Et ideo si senex accipiat organū videndi vt iuuenis videbit vt iuuenis. Et q̄ posset aliq̄s dicere q̄ intellect⁹ q̄nq̄ impediatur per corp⁹. ergo etiā intellect⁹ erit corporalis. Ideo ponit sexta autoritas. q̄ dicit. q̄ intellectus corrumpit quodā interiozi corrupto scz sensu interiozi. nō tñ vtiq̄ corrumpit essentia intellectiua. sed act⁹ siue vsus intellect⁹. Septima autoritas sic introducitur. q̄ Empedocles dicit aiaz esse cōpositā ex oib⁹ vt oia cognosceret. ergo de q̄ est summe simplex nihil cognosceret. Octaua autoritas sic introducitur. q̄ nō oportet in aia esse compositionē ex oibus rebus. q̄ ad minus nō oportet aiam cōponi ex priuatione. q̄ priuatio cognoscit per habitū. q̄ omne certū ē canon. i. regula cognoscendi sui. um obliquū. i. priuationem. Potest etiā ista ppositio moralit̄ exponi. et tūc exponit sic. rectū. i. bonū et iustū ē canon. i. regula viuendi sui. id ē ipsius. et obliqui. i. mali siue iniusti. Sicut ei dicit Aresto. v. politici. virtuosī sunt optimi retores cōmunitat̄. q̄ virtuosī p̄nt se regere et alios. Ultima autoritas introducitur sic. quia dicebāt aliqui q̄ i vno corpore ecnt multe aie. Et dicit Aresto. q̄ hoc nō ē ver⁹. q̄ nō p̄t dari rō q̄re tales aie sūt in vno corpore. cū corp⁹ non contineat animā. sed anima corpus.

Arguit Videtur q̄ inaiata etiā mouētur. ergo nō dicit aia ab inaiatis motu et sensu. q̄ est p̄tā prima autoritatē. Dōm q̄ duplicat aliqd̄ mouet. Uno aliqd̄ mouetur scz ab aliq̄ separto ab illo. et sic etiā mouēt inaiata. sic lapis mouet a generāte siue remouētē phibens vt dicit octano phicoz. Alio aliqd̄ mouetur ab aliquo sibi cōiuncto. et sic mot⁹ cōuenit aiatis. q̄ aia mouēt ab aia eis cōiuncta. Vel p̄t dici q̄ ē aliq̄s mot⁹ q̄ nō cōuenit nisi aiatis sic motus augmētatiōis. s̄ in inaiatis ē magis p̄prie additio materie ad materiā q̄ p̄prie dicta augmētatio sicut patet in primo de generatione nō enī fit cōuersio in inaiatis alicui⁹ additi in priorē substantiā sicut in aiatis. sed generatur noua res. Exempli gratia. si ignis augmētetur p̄pter appositionem lignoz tunc ille ignis qui p̄fuit nō cōuertit ligna in sui naturā sic alimētū appositū aiali cōuertitur in naturā aliti. sed generatur nouus ignis ex lignis appositis.

Por̄ modū q̄
Sunt Augustinus

Arguit Argētū viūū p se mouetur et tñ nō
habet aiam. Dicēdū q argētū viūū nō mo
uet motu augmētationis p se sicut mouētur aia
lia que mouet motu augmētationis. Et si dica
tur de motu locali. Dicēdū q talis motus lo
calis nō cōuenit sibi ex natura aie sed ex natura
mixtionis. qz in argento viuo est cōmixtio siccī
et humidī. et ppter humiditatē cōmixtā natu
ralit argētū viūū fluit. sed ppter siccitatē ma
net in numerali loco. et sic est quedā pugna inf
humidū et siccū ppter quā cōtingit argentum
viūū sic semp moueri. Est etiā cōsiderādū q
differre nō debet capi. put dicit differētia cōtra
lem. qz sic aiaa dñt ab inaiatis p intrinsecam
drām sed dñt capi hic p qcumqz accidētali dñā
vel diuersitate. Ista enī dñā fuit data ab an
tiquis que fuerūt sensibiles non cognoscentes
rerum differentias

Arguitur Corp^o continet aiaz. ergo illa est
simpliciter falsa. q aia continet corpus. et non
econtra. quia illud continet aliud in quo alte
rum est. sed aia est in corpe. ergo cōtinet a corpo
re. Dñm q cōtinentia est duplex. quedā est
materialis siue indiuidualis fm quā cōtines
indiuiduat contentum. et sic corpus continet
aiam. quia anima fit indiuidualis ex hoc q est
in corpore. Alia est cōtinentia formalis siue
specificā. et sic anima continet corpus. qz ania
dat speciem corpoti et toti composito. Et ideo
Aresto. bñ loqitur in textu q nō pñt esse plures
aie in vno corpe. qz tunc corpus non haberet
vnā speciem. sed quattuor qd est impossibile. Et
si loquamur de cōtinentia qzitatina tñc quo
dāmodo pñt intelligi q ania cōtinet corpus. qā
dicit Aresto. in textu q ptes quantitatie cor
poris non simul manent remota aia a corpore
Et tantū de primo libro

Nota versus in se continentes
opinioes antiquoz de anima.
Sic sunt ponentes animam primi sapientes
Ignē democrit^o athamos Leu. Pythagorasqz
Ponit Anaxogoras intellectū. elementa
Empedocles. Plato posuit numeros et ydeas
Et Thales animā memorabitur esse motiūā.
Aera Dyogenes. Eraditus esse vaporem.
Comparat Almeon hāc immortalib^o. Jppus
Dicit aquā. Lurias aiam dedit esse cruorem
Summus Arestoteles hāc dicit corpus actū.

De quidē

a priorib^o. Postqz Aresto
teles in primo libro deter
minant de aia fm opinio
nē antiquoz. Dic in se/
cundo determinat de aia fm

opinionē ppriā. Et prio determinat de aia qzuz
ad ei^o quiditate. Secundo de eis potentijs.
ibi Potentiarum autem anime.

Arguit Questio an est pñsupponit a questio
ne qd est. ergo videt q prius debeat qñ an aia
sit aīqz diffinitio aie ponat. Dñm q aiam
esse pñt ad sensum. sed ars et virt^o sūt circa dif
ficialia et circa ea q nō sūt de se nota. Sic q^o Ares
sto. dicit primo topicoz q nō ē qrendū de illis
in aliq scia q cadūt sub sensu. Et hoc enī q ali
quis habet opationē vitalem q cadit sub sensu
sic etiā stati cognoscat aiam esse. Sic isti^o poit
Aresto. ij. phis. vbi sic inq^o q ridiculosum fuit
siue ridiculū ē naturā demonstrare eē qz cadit sub
sensu. In primis ergo pñnuat Aresto. dicta di
cēdis. Et dicit q illa q dicta sunt de aia sūt tra
dita a priorib^o. i. antiqs phis q solebāt hñe di
uersas opinioes de aia. Et ideo nūc a pñcipio
dicēdū ē de ania qd sit aia et q sit cōmunissima
rō ipi^o aie. In quo tria cōsiderant. Primū ē q
de nouo tractandū ē de aia ac si nihil dictū est
de ea. qz oia dicta prius de aia par^o vel nihil ha
bent veritatis. ergo si debem^o de aia veritatē di
cere. tñc oportet a nouo incipe. Scdm cōside
randū ē q in textu dñt temprates. in quo tangit
difficultas determinādi de aia. qz quis aia quo
ad qz est sit facilis cognitōis. tñ cognitio ipius
quo ad qd est ē difficilis. Tercū qd notat ē q
Aresto. vult determinare de aia fm cōmunissi
mā ei^o rōnē. Dñ dicit Aresto. ad excludēdū du
as opinioes. antiqz. Quoz aliq locuti sūt solū
de aia vegetatia et sensitua nō distinguētes in
tellectū a sensu. Alij aut sic Plato solū locuti
sunt de aia rōnaliz nō de alijs aniab^o. et ideo ad
excludēdū vtrāqz opinioē dicit q vult dare
cōmunē rōnem q cōuenit oibus aiabus.

Dicimus enī vtiqz

Dic psequit intētū suū scz ponendo duas dif
finitioes aie. Et primo inuestigat eā que ē sic
cōclusio demonstratōis. Scdo illā q ē sic demō
stratōis pñcipiū ibi. qm at ex incertis. Circa
primū duo facit. qz prio inuestigat diffinitōes
Scdo pbat eā ibi. vlt ergo. Circa primū vtr
duo facit. qz prio poit diuisioes ad inuestigan
dū diffinitōes de aia. et illū modū inuestigan